

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.19.3.2024

Pani
Katarzyna Figiela-Molenda
Zastępca Prezesa Caritas Archidiecezji
Przemyskiej Oddział Leżajsk
Kierownik Warsztatu Terapii Zajęciowej
przy Caritas Archidiecezji Przemyskiej
Oddział Leżajsk
ul. Jarosławska 4
37-300 Leżajsk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/036 – Warsztaty terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnościami

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Oddział Caritas Archidiecezji Przemyskiej w Leżajsku ¹ ul. Jarosławska 4, 37-300 Leżajsk.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Katarzyna Figiela-Molenda, Zastępca Prezesa Caritas Archidiecezji Przemyskiej Oddział Leżajsk, Kierownik Warsztatu Terapii Zajęciowej ² przy Caritas Archidiecezji Przemyskiej Oddział Leżajsk od 31 sierpnia 2009 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Kwalifikowanie uczestników, prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz jej skuteczność. Organizacja i prowadzenie rehabilitacji w ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ³ „Zajęcia klubowe w WTZ”. Legalność i gospodarność wykorzystania środków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych w latach wcześniejszych oraz w okresie późniejszym, a także dane statystyczne z tych okresów.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie.
Kontroler	Sabina Tratkiewicz, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/108/2024 z 4 września 2024 r.

(akta kontroli tom I str. 2-5)

¹ Dalej: Caritas Leżajsk.

² Dalej: WTZ lub Warsztat.

³ Dalej: PFRON.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2021-2023 Warsztat stwarzał osobom niepełnosprawnym, z terenu powiatu leżajskiego, niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do uzyskania zatrudnienia. WTZ podejmował aktywną współpracę m.in. z Zakładem Aktywności Zawodowej⁶ oraz szkołą roślin ozdobnych, której efektem był udział 25% uczestników w nieodpłatnych praktykach zawodowych oraz podjęcie zatrudnienia przez sześciu uczestników, tj. 3% średniorocznie.

Pomimo podejmowanych działań w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia przez uczestników zatrudnienia, średni okres pobytu w WTZ wynosił siedem lat i jeden miesiąc, a u dwóch uczestników rehabilitacja trwała ponad 20 lat⁷.

Warsztat prawidłowo kwalifikował osoby z niepełnosprawnością do uczestnictwa w WTZ z wykorzystaniem listy osób oczekujących. Średni czas oczekiwania na przyjęcie wynosił 12,5 miesiąca.

Rehabilitację zawodową i społeczną uczestników realizowano na podstawie indywidualnych programów rehabilitacji⁸, opracowanych przez Radę Programową⁹ zgodnie z wymogami określonymi w art. 10 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych¹⁰. Profil zajęć prowadzonych w WTZ w 69% pokrywał się z ofertami pracy skierowanymi do osób niepełnosprawnych, zgłoszonymi do Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku¹¹.

Zgodnie z dyspozycją zawartą w art. 10a ust. 5 ustawy o rehabilitacji oraz § 14 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej¹², Rada Programowa nie rzadziej niż co trzy lata dokonywała kompleksowej oceny realizacji IPR uczestników, co najmniej raz w roku – okresowej oceny realizacji IPR oraz nie rzadziej niż raz na pół roku – oceny indywidualnych efektów rehabilitacji przy udziale uczestnika. Tylko w jednym przypadku RP dokonała pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR po upływie sześciu miesięcy i 13 dni od rozpoczęcia terapii, co stanowiło naruszenie art. 10a ust. 6 ustawy o rehabilitacji.

W okresie objętym kontrolą w Warsztacie zatrudniano pracowników w liczbie odpowiadającej wymogom §13 ust. 4 rozporządzenia w sprawie WTZ, tj. na jedną osobę pracującą bezpośrednio z uczestnikami nie przypadało więcej niż pięciu uczestników. Zatrudnieni w WTZ pracownicy posiadali kwalifikacje wynikające ze Stanowiska Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie wymaganych kwalifikacji pracowników zatrudnionych w WTZ.

W ramach programu zatwierdzonego przez Radę Nadzorczą PFRON „Zajęcia klubowe w WTZ”¹³, Warsztat przeznaczał środki na wsparcie prawidłowo zakwalifikowanych uczestników i osiągał zakładane cele. W latach 2021-2023 efektem prowadzonej w ramach ZK rehabilitacji było przyjęcie do WTZ 11 spośród 32 uczestników ZK, a jedynie trzy osoby nie utrzymały zatrudnienia.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁶ Dalej: ZAZ.

⁷ Wg stanu na 31 grudnia 2023 r.

⁸ Dalej: IPR.

⁹ Dalej: RP, Rada lub Rada Programowa.

¹⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 44; dalej: ustawa o rehabilitacji.

¹¹ Dalej: PUP w Leżajsku.

¹² Dz. U. z 2021 r. poz. 2284; dalej: rozporządzenie w sprawie WTZ.

¹³ Dalej: ZK lub Zajęcia klubowe.

Caritas Leżajsk, zgodnie z zapisami umów o dofinansowanie prowadzenia ZK, terminowo przekazywał do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku¹⁴ zbiorcze sprawozdania z Zajęć klubowych.

WTZ legalnie i gospodarnie wykorzystywał środki PFRON oraz samorządu powiatowego na swoją działalność. Warsztat prawidłowo prowadził wyodrębnioną ewidencję finansowo-księgową, a poniesione koszty związane z jego działalnością mieściły się w katalogu określonym w § 19 rozporządzenia w sprawie WTZ. Dochody uzyskane z działalności Warsztatu, zgodnie z § 10 rozporządzenia w sprawie WTZ, zostały przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników. WTZ terminowo składał do PCPR w Leżajsku kwartalne informacje o wydatkowaniu środków finansowych sporządzane w formie zestawienia planowanych i wydatkowanych środków oraz roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Kwalifikowanie uczestników, prowadzenie działań w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz jej skuteczność.

Opis stanu faktycznego

1.1.

Warsztat funkcjonował od 1 lutego 2001 r. jako wyodrębniona jednostka przy Oddziale Caritas Archidiecezji Przemyskiej w Leżajsku. Zgodnie z aneksem nr 18 z 14 marca 2017 r. do umowy nr PCPR.4048.WTZ-2/12 zawartej 23 kwietnia 2012 r.¹⁶ pomiędzy Powiatem Leżajskim a Caritas Leżajsk, Warsztat prowadzony był dla 50 uczestników w ramach 10 pracowni.

(akta kontroli tom I str. 555-591)

W okresie objętym kontrolą w WTZ obowiązywał Regulamin Organizacyjny Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Caritas Archidiecezji Przemyskiej Oddział Leżajsk z 1 lutego 2016 r.¹⁷, zatwierdzony przez Dyrektora Caritas Archidiecezji Przemyskiej, do którego sporządzono cztery aneksy¹⁸.

Regulamin organizacyjny spełniał wymagania zawarte w § 9 rozporządzenia w sprawie WTZ, dotyczące:

- określenia praw i obowiązków uczestnika Warsztatu,
- sposobu ustalania wysokości środków finansowych otrzymywanych przez uczestnika Warsztatu w ramach treningu ekonomicznego¹⁹,
- organizacji pracy i zajęć terapeutycznych, w tym form rehabilitacji uczestników WTZ, rodzaju funkcjonujących pracowni terapeutycznych oraz warunków i procedur przyjmowania oraz wykreślenia uczestników Warsztatu.

W Regulaminie organizacyjnym WTZ określono jako placówkę pobytu dziennego z czasem trwania zajęć terapeutycznych w wymiarze nie więcej niż 7 godzin dziennie

¹⁴ Dalej: PCPR w Leżajsku.

¹⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁶ Przedmiotem umowy było przekazywanie środków na dofinansowanie kosztów bieżącej działalności WTZ ze środków PFRON. Dalej: umowa.

¹⁷ Dalej: Regulamin organizacyjny.

¹⁸ Aneks nr 1 zatwierdzony przez Dyrektora Caritas Archidiecezji Przemyskiej 1 czerwca 2016 r. dot. zmian Regulaminu Przyznawania Środków Finansowych Treningu Ekonomicznego dla uczestników WTZ; aneks nr 2 z 4 stycznia 2017 r. dot. zmian nazw pracowni, możliwości udziału uczestników w „próbkach pracy” i praktykach zawodowych oraz wprowadzenia okresu próbnego, aneks nr 3 z 4 stycznia 2019 r. dot. odbywania praktyk w WTZ, zasad przyjęcia uczestników WTZ oraz wprowadzenia okresu adaptacyjnego; aneks nr 4 z 23 stycznia 2024 r. dot. zmian Regulaminu Przyznawania Środków Finansowych Treningu Ekonomicznego dla uczestników WTZ.

¹⁹ W formie załącznika nr 1 pt.: „Regulamin Przyznawania Środków Finansowych Treningu Ekonomicznego dla Uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej przy Caritas w Leżajsku”.

(od poniedziałku do piątku) i 35 godzin tygodniowo, z uwzględnieniem miesięcznej przerwy wakacyjnej (22 dni robocze), w terminach ustalanych przez Kierownika w porozumieniu z Radą Programową.

(akta kontroli tom I str. 11-44)

W okresie objętym kontrolą liczebność grup terapeutycznych wynosiła:

- od trzech do siedmiu osób w 2021 r.,
- od czterech do sześciu w 2022 r.,
- od czterech do pięciu w 2023 r.

(akta kontroli tom I str. 382-384)

Kierownik wyjaśniła, że *liczebność grup terapeutycznych ustalana była w zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności uczestników. W 2021 r. do 28 lipca z uwagi na obostrzenia wynikające z pandemii COVID-19 zawieszono terapię prowadzoną w pracowni gastronomicznej. Uczestnicy tej pracowni przypisani byli do innych grup, co wpłynęło na zwiększenie liczebności w tych grupach. W tym czasie poziom frekwencji uczestników był niższy niż zazwyczaj, co wynikało ze strachu przed chorobą.*

(akta kontroli tom I str. 254-304)

W wyniku oględzin przeprowadzonych w toku kontroli w dniach 2-3 oraz 7 października 2024 r. w zakresie godzin pracy WTZ, organizacji zajęć i form ich prowadzenia, liczebności grup oraz liczby instruktorów terapii pracujących z tymi grupami, jak również przebiegu prowadzonych zajęć w pracowni gospodarczo-porządkowej ustalono:

- Warsztat otwarty był w godzinach 7:00 – 15:00;
- zajęcia odbywały się w 10 pracowniach: bibliotekarsko-poligraficznej, ekologiczno-wikliniarskiej, gastronomicznej, gospodarczo-porządkowej, przygotowania zawodowego, odlewniczo-ceramicznej, plastycznej, rękodzielniczo-krawieckiej, rzemieślniczo-modelarskiej, wizażu i wyrobu biżuterii;
- do wszystkich pracowni przypisano łącznie 50 uczestników: do dwóch pracowni przypisano po czterech uczestników, do sześciu – po pięciu uczestników, a do dwóch – po sześciu uczestników;
- w poszczególnych dniach w Warsztacie obecnych było odpowiednio: 41 (82%), 41 (82%) i 40 (80%) uczestników;
- liczebność grup terapeutycznych wynosiła od dwóch do sześciu uczestników, przy czym w związku z nieobecnością instruktora pracowni odlewniczo-ceramicznej zastępstwo pełnił instruktor pracowni rzemieślniczo-modelarskiej, który sprawował opiekę łącznie nad dziewięcioma obecnymi uczestnikami obu pracowni;
- na jedną osobę pracującą bezpośrednio z uczestnikami w poszczególnych dniach przypadało odpowiednio: 3,2; 3,2 i 3,1 uczestnika;
- w pracowni gospodarczo-porządkowej prowadzony był dziennik zajęć terapeutycznych obejmujący:
 - ✓ plan pracy pracowni na rok 2024;
 - ✓ dla każdego uczestnika oddzielnie – dane w zakresie treningu ekonomicznego (arkusz wydatkowania), tematykę prowadzonych zajęć wraz z uwagami dot. uczestnika (w tygodniowych cyklach) oraz arkusz współpracy z rodzicami/opiekunami;
 - ✓ arkusz kontroli dokumentacji;

- w poszczególnych dniach w pracowni gospodarczo-porządkowej obecnych było pięciu z sześciu uczestników – nieobecność uczestnika została odnotowana na ogólnej liście obecności uczestników WTZ;
- zajęcia terapeutyczne w pracowni gospodarczo-porządkowej zaplanowano w godzinach 8:00 – 14:00 i polegały na wykonywaniu czynności porządkowych na terenie całego Warsztatu, w godzinach 7:00 – 8:00 i 14:00 – 15:00 odbywała się rehabilitacja społeczna;
- zadania zostały przypisane uczestnikom pracowni zgodnie z ich IPR.
(akta kontroli tom I str. 340-348)

1.2.

W Regulaminie organizacyjnym określono zasady przyjęcia uczestników do WTZ, zgodnie z którymi kandydat zobowiązany był do przedłożenia organowi prowadzącemu Warsztat: karty zgłoszenia, aktualnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, posiadanej opinii psychologicznej i dokumentacji medycznej, ostatniego świadectwa szkolnego oraz posiadanego świadectwa pracy. Dodatkowo kandydat zobowiązany był do udzielania wszelkich informacji mogących posłużyć do jego oceny i wypełnienia karty informacyjnej uczestnika.

Kwalifikacji uczestników dokonywała Rada Programowa. Pierwszeństwo w przyjęciu mieli kandydaci rokujący na uzyskanie największych efektów w prowadzonych oddziaływaniach rehabilitacyjnych i terapeutycznych.

(akta kontroli tom I str. 11-44)

W latach 2021-2023²⁰ Warsztat obejmował rehabilitacją 50 osób w każdym roku, przy czym:

- orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności posiadało: w 2021 r. – 24 uczestników (48%), w 2022 r. – 28 (56%), a w 2023 r. – 24 (48%);
- orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności posiadało: w 2021 r. – 26 uczestników (52%), w 2022 r. – 22 (44%), a w 2023 r. – 26 uczestników (52%).

(akta kontroli tom I str. 323-334)

W latach 2021-2023 oraz w 2024 r. na liście osób oczekujących do przyjęcia do WTZ znajdowało się odpowiednio: 11, 12, 11, 10 osób zatwierdzonych do uczestnictwa. Średni czas oczekiwania na przyjęcie wynosił odpowiednio:

- 11 miesięcy (przy czym najkrótszy czas oczekiwania wynosił 56 dni, a najdłuższy – 42 miesiące),
- 11 miesięcy (najkrótszy czas – 18 dni, najdłuższy – 54 miesiące),
- 13 miesięcy (najkrótszy czas – 51 dni, najdłuższy – 66 miesięcy),
- 16 miesięcy (najkrótszy czas – 20 dni, najdłuższy – 72 miesiące).

W 2023 r. jedna osoba zrezygnowała z oczekiwania na przyjęcie. W okresie objętym kontrolą nie było odmów przyjęcia do Warsztatu.

(akta kontroli tom I str. 47-52, 335-338)

Kierownik wyjaśniła, że *najdłuższy czas oczekiwania w latach 2021-2023 dotyczył kandydatów, którzy w momencie zwolnienia się miejsca w WTZ byli niedostępni i nie było możliwości kontaktu z nimi.*

(akta kontroli tom I str. 308-310)

²⁰ Według stanu na koniec roku.

W trakcie badania, dobranej w sposób celowy²¹, dokumentacji 15 z 50 uczestników WTZ ustalono:

- wybrani uczestnicy byli osobami dorosłymi z niepełnosprawnością intelektualną (7), chorobami psychicznymi (6), chorobami neurologicznymi (1), chorobami narządu wzroku (1), orzecznymi w stopniu znacznym (8) lub umiarkowanym (7);
- osoby te, w orzeczeniach o niepełnosprawności, zgodnie z art. 6b ust. 3 pkt 4 ustawy o rehabilitacji, posiadały wskazanie do uczestnictwa w terapii zajęciowej;
- ich uczestnictwo w Warsztacie zostało uzgodnione z PCPR w Leżajsku;
- WTZ prowadził dokumentację zawierającą informacje dotyczące podstaw do zakwalifikowania wybranych osób do uczestnictwa w terapii (karty zgłoszenia, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, opinie psychologiczne i dokumentację medyczną, świadectwa szkolne, świadectwa pracy oraz karty informacyjne dot. uczestników);
- u jednego uczestnika²² w badanym okresie nastąpiła zmiana treści orzeczenia o stopniu niepełnosprawności z umiarkowanego na znaczny – zmiana ta nie miała wpływu na IPR.

(akta kontroli tom I str. 667-671)

Kierownik WTZ wyjaśniła, że zmiana orzeczenia uczestnika została przekazana do Rady Programowej. Zdaniem RP zmiana ta nie miała wpływu na funkcjonowanie czy potrzeby uczestnika w Warsztacie. Nie wymagała ona także modyfikacji IPR opracowanego dla uczestnika na rok 2022. W związku z tym kontynuowano pracę z uczestnikiem w takim zakresie jak dotychczas, monitorując jego stan na bieżąco, aby w razie potrzeby wprowadzić ewentualne zmiany (co w konsekwencji nie miało miejsca). IPR w WTZ opracowywany jest na podstawie dokonywanych okresowych indywidualnych ocen procesu rehabilitacji uczestnika. Zmiana zapisu w orzeczeniu nie powoduje konieczności wprowadzania zmian w IPR.

(akta kontroli tom I str. 254-304)

Od stycznia 2019 r., zgodnie z Regulaminem organizacyjnym, kandydaci na uczestników przyjmowani byli na okres adaptacyjny od trzech do sześciu miesięcy, po zakończeniu którego RP dokonywała pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR uczestnika i zajmowała stanowisko w kwestii osiągniętych przez niego wyników.

(akta kontroli tom I str. 11-44)

Jak wyjaśniła Kierownik, okres adaptacyjny w WTZ został wprowadzony w związku z obowiązkiem dokonania pierwszej oceny kompleksowej nowo przyjętego uczestnika i zastąpił funkcjonujący wcześniej w Warsztacie tzw. okres próbny. Okres adaptacyjny to czas diagnozy, trwający od trzech do sześciu miesięcy, w trakcie którego:

- nowy uczestnik zapoznaje się z zasadami funkcjonowania Warsztatu, formami terapii i zajęć m.in. poprzez udział w każdej pracowni przez minimum pięć dni;
- Rada Programowa poznaje potrzeby i możliwości nowego uczestnika; ocenia jego poziom umiejętności społecznych, sprawność fizyczną, stan emocjonalny oraz ograniczenia; opracowuje dla uczestnika IPR na okres adaptacyjny i dokonuje pierwszej oceny kompleksowej (po upływie od trzech do sześciu miesięcy);

²¹ Doboru dokumentacji 15 uczestników WTZ dokonano wg stanu na 31 grudnia 2022 r., obejmując badaniem pięć osób będących najdłużej w WTZ, pięć – będących najkrócej oraz pięć – wg doboru kontrolera.

²² WTZ/U/116/2017.

- psycholog oraz wyznaczony opiekun zapoznają się z sytuacją środowiskowo-społeczną uczestnika, określając jego potrzeby;
- następuje integracja z innymi uczestnikami WTZ, nauka współpracy, budowanie relacji oraz nauka zasad współżycia społecznego.

W ocenie Kierownik czas trwania okresu adaptacyjnego uzależniony jest od indywidualnych potrzeb uczestnika i wpływa na niego m.in.: frekwencja na zajęciach, predyspozycje osobowościowe, stopień otwartości i komunikacji, sytuacja rodzinna/środowiskowa oraz rodzaj, przyczyna i stopień niepełnosprawności. Dla przykładu osoby ze spektrum autyzmu oraz niżej funkcjonujące potrzebują więcej czasu na przystosowanie się do zmiany jaką jest podjęcie terapii w WTZ.

Kierownik stwierdziła, że w większości przypadków długość okresu adaptacyjnego była wystarczająca do poznania uczestnika.

(akta kontroli tom I str. 254-304)

1.3.

W wyniku oględzin pracowni przeprowadzonych w toku kontroli stwierdzono, że warunki lokalowe w Warsztacie oraz wyposażenie pracowni umożliwiło prowadzenie terapii i było zgodne z załącznikiem nr 3 do umowy²³ o finansowanie kosztów zorganizowania i działalności WTZ, stanowiącym zestawienie wyposażenia do poszczególnych pomieszczeń Warsztatu oraz z wnioskiem Caritas Leżajsk do PCPR w Leżajsku z 5 października 2015 r. o dofinansowanie kosztów wynikających ze zwiększenia liczby uczestników WTZ.

(akta kontroli tom II str. 272-282)

1.4.

W Warsztacie, w latach 2021-2023, wg stanu na koniec danego roku, zatrudniony był Kierownik oraz 13 instruktorów terapii zajęciowej²⁴, psycholog, technik rehabilitacji, trener pracy/kierowca, księgowa oraz logopeda²⁵ i pielęgniarka²⁶.

Kierownik legitymowała się wyższym wykształceniem magisterskim w zakresie pedagogiki oraz ukończyła studia podyplomowe w zakresie: edukacji i potrzeb rewalidacyjnych osób z niepełnosprawnością intelektualną, logopedii, edukacji i rewalidacji osób z autyzmem i zespołem Aspergera oraz organizacji pomocy społecznej.

Siedmiu instruktorów terapii zajęciowej ukończyło studia magisterskie w zakresie: pedagogiki specjalnej w specjalności rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością, filologii polskiej, sztuki, ekonomii, resocjalizacji, administracji - organizacja pracy socjalnej, ochrona środowiska oraz ukończyło studia podyplomowe w zakresie: informatyki (1), doradztwa zawodowego (1), przygotowania pedagogicznego (2), oligofrenopedagogiki (1), edukacji i rewalidacji osób z autyzmem i zespołem Aspergera (2), terapii zajęciowej (1). Dodatkowo ukończyli kurs trenera pracy (1) oraz szkoły policealne na kierunku terapia zajęciowa (2).

Dwóch instruktorów terapii zajęciowej legitymowało się wyższym wykształceniem licencjackim w zakresie: animacji kultury i zdrowia publicznego oraz ukończyło szkoły policealne na kierunku terapia zajęciowa (2) i studia podyplomowe w zakresie przygotowania pedagogicznego (1).

Jeden instruktor terapii zajęciowej posiadał tytuł technika krawiectwa oraz ukończył kurs terapii zajęciowej.

²³ Nr 1/WTZ/2000 z 17 listopada 2000 r. zawartej pomiędzy PFRON a Caritas Archidiecezji Przemyskiej.

²⁴ W tym trzech zatrudnionych na zastępstwo, jedna osoba w 2021 r. przebywała na urlopie macierzyńskim, w 2022 r. - dwie osoby przebywały na urlopiach macierzyńskich, w 2023 r. trzy osoby przebywały na urlopiach macierzyńskich.

²⁵ Na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowa zlecenie) – średnio 12 godzin miesięcznie.

²⁶ Na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowa zlecenie) – średnio 20 godzin miesięcznie.

W przypadku trzech instruktorów terapii zajęciowej, zatrudnionych na zastępstwo, dwóch ukończyło szkoły policealne na kierunku terapia zajęciowa, a jeden był w trakcie edukacji na tym kierunku. Dwóch posiadało tytuł opiekuna medycznego, jeden ukończył kurs pedagogiczny dla instruktorów praktycznej nauki zawodu i wykładowców pozaszkolnych form kształcenia, jeden był asystentem osoby niepełnosprawnej.

Osoba zatrudniona na stanowisku trener pracy legitymowała się wykształceniem wyższym licencjackim na kierunku pedagogicznym oraz ukończyła kurs trenera pracy, natomiast osoba na stanowisku technik rehabilitacji posiadała tytuł technika fizjoterapii.

Psycholog, zatrudniona w Warsztacie, ukończyła studia magisterskie z zakresu psychologia oraz studia podyplomowe z poradnictwa psychologicznego i interwencji kryzysowej, natomiast pielęgniarka legitymowała się wykształceniem magisterskim z zakresu pielęgniarstwa.

Logopeda posiadała wykształcenie wyższe magisterskie pedagogiczne w zakresie resocjalizacji oraz podyplomowe w zakresie logopedii oraz edukacji i rewalidacji osób z autyzmem i zespołem Aspergera. Ukończyła również szkołę policealną na kierunku terapia zajęciowa.

(akta kontroli tom I str. 53-56)

W latach 2021-2023, wg stanu na koniec roku, na jedną osobę pracującą bezpośrednio z uczestnikami, zgodnie z § 13 ust. 4 rozporządzenia w sprawie WTZ, przypadało odpowiednio: 3,1; 3,3 i 3,6 uczestników.

(akta kontroli tom I str. 53-56, 323-333)

W umowie zawartej przez WTZ z Powiatem Leżajskim określającej warunki i wysokość dofinansowania kosztów bieżącej działalności Warsztatu ze środków PFRON oraz w aneksach do niej pomimo dyspozycji wynikającej z § 5 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia w sprawie WTZ, nie określono liczby pracowników, liczby etatów, wykazu stanowisk oraz wymaganych kwalifikacji pracowników Warsztatu.

(akta kontroli tom I str. 555-591)

Kierownik poinformowała, że *umowa o dofinansowanie kosztów działalności Warsztatu została przygotowana przez stronę powiatu. Natomiast struktura zatrudnienia w WTZ oraz wymagane kwalifikacje pracowników określone były na podstawie zapisów rozporządzenia w sprawie WTZ oraz Stanowiska Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie wymaganych kwalifikacji pracowników zatrudnionych w WTZ, z uwzględnieniem pożądanых kompetencji i potrzebami Warsztatu.*

(akta kontroli tom I str. 254-304, 317-318)

W trakcie kontroli NIK, w dniu 30 października 2024 r., Kierownik wystosowała do Dyrektora PCPR w Leżajsku pismo z prośbą o uzupełnienie umowy o finansowanie WTZ o brakujące zapisy dotyczące liczby pracowników Warsztatu, liczby etatów, wykazu stanowisk oraz wymaganych kwalifikacji pracowników. W dniu 5 listopada 2024 r. Powiat Leżajski i Caritas Leżajski podpisali aneks nr 48 do ww. umowy, określający strukturę zatrudnienia w WTZ oraz wymagane kwalifikacje pracowników Warsztatu, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie WTZ.

(akta kontroli tom I str. 254-304, 589-591)

Stosunek średniego wynagrodzenia w Warsztacie²⁷ do średniego wynagrodzenia w gospodarce w latach 2021-2023 wyniósł odpowiednio: 0,7; 0,6 i 0,7.

(akta kontroli tom I str. 53-57)

Zgodnie z wyjaśnieniami Kierownik, w latach 2021-2023 z WTZ odszedł jeden pracownik zatrudniony na stanowisku instruktora terapii zajęciowej (0,5 etatu) i kierowcy (0,5 etatu). Powodem nieprzedłużenia umowy o pracę był brak podnoszenia przez pracownika kwalifikacji do poziomu wymaganego przez pracodawcę. Na jego miejsce zatrudniono odpowiednio wykwalifikowaną osobę, na stanowisko instruktora terapii zajęciowej.

Kierownik wyjaśniła również, że w WTZ podejmowano działania mające na celu zapobieganie utracie specjalistów w postaci stosowania zachęty finansowej (premie, podnoszenie płacy zasadniczej) oraz dostępu do szkoleń specjalistycznych. Pozyskiwano dodatkowe środki na finansowanie studiów podyplomowych (w latach 2021-2023 jeden pracownik ukończył studia na kierunku logopedia) oraz kursów doszkalających, np. z Krajowego Funduszu Szkoleniowego za pośrednictwem PUP w Leżajsku (w latach 2021-2023 kwota dofinansowania wyniosła 14 893,71 zł). Dbano również o zapewnienie narzędzi pracy oraz wyposażenie spełniające oczekiwania pracowników.

(akta kontroli tom I str. 47-52, 254-304)

1.5.

W Warsztacie działała Rada Programowa powołana, zgodnie z Regulaminem organizacyjnym, w składzie: Kierownik – jako przewodniczący, instruktorzy terapii zajęciowej, psycholog oraz specjalista ds. rehabilitacji. W posiedzeniach Rady mogli uczestniczyć, według potrzeb, pielęgniarka i inne zaproszone osoby.

Do zadań Rady Programowej należało:

- kwalifikowanie kandydatów do uczestnictwa w Warsztacie;
- opracowanie IPR dla każdego uczestnika i jego modyfikacja w miarę potrzeb oraz wskazanie osoby odpowiedzialnej za realizację IPR;
- nie rzadziej niż raz na pół roku dokonywanie oceny indywidualnych efektów rehabilitacji i terapii przy udziale uczestnika;
- co najmniej raz w roku dokonywanie okresowej oceny realizacji IPR, a co trzy lata – kompleksowej oceny IPR, przy czym pierwszej kompleksowej oceny dokonuje po zakończeniu okresu adaptacyjnego uczestnika;
- ustalanie składów osobowych grup terapeutycznych;
- określanie zasad dysponowania środkami finansowymi w ramach treningu ekonomicznego oraz ich przeznaczenia dla uczestnika;
- podejmowanie decyzji o skreśleniu z listy uczestników.

(akta kontroli tom I str. 47-52, 254-304)

Badanie dokumentacji 15 uczestników WTZ wykazało, że Rada Programowa, odrębnie na każdy rok pobytu w latach 2021-2023, opracowała dla nich IPR. Dodatkowo, dla pięciu uczestników, którzy rozpoczęli terapię w WTZ w badanym okresie, sporządzono IPR na okres adaptacyjny. Żaden IPR nie zawierał daty sporządzenia, a jedynie okres, na który został opracowany.

(akta kontroli tom I str. 667-671)

W ocenie NIK IPR są dokumentami stanowiącymi okoliczności mające znaczenie prawne i powinny być opatrzone datą. Na podstawie IPR uczestnik Warsztatu może m.in. brać udział w nieodpłatnych praktykach zawodowych u pracodawcy. Brak

²⁷ Bez uwzględniania kadry kierowniczej.

terminu sporządzenia IPR uniemożliwiało również określenie czasu jego opracowania od daty przyjęcia uczestnika do Warsztatu.

Poddane badaniu 46 IPR zawierały każdorazowo elementy wynikające z art. 10 ust. 3 ustawy o *rehabilitacji*, tj.:

- formy i zakres rehabilitacji – rehabilitacja zawodowa w tym: terapia zajęciowa w pracowniach terapeutycznych, udział w praktykach zawodowych; rehabilitacja społeczna w tym: zaradność osobista, terapia psychologiczna, rehabilitacja ruchowa, trening ekonomiczny, rozwój duchowy;
- metody i zakres nauki umiejętności – trening umiejętności praktycznych w tym: demonstracja i nazywanie narzędzi i przyborów, praca na materiałach pomocniczych, katalogi graficzne, pogadanki, instruktaż słowny; trening umiejętności społecznych, w tym: wycieczki do miejsc użyteczności publicznej i krajoznawcze, włączanie w przygotowanie uroczystości oraz trening komunikacyjny, trening higieniczny i zdrowotny, filmoterapia, trening rehabilitacji ruchowej, trening ekonomiczny w tym: odliczanie na banknotach i monetach, zakupy praktyczne; trening umiejętności interpersonalnych; indywidualne poradnictwo psychologiczne; teatroterapia; arteterapia;
- formy współpracy z rodziną lub opiekunami – uczestnictwo w zaplanowanych zebraniach ogólnych, spotkania indywidualne, udział w spotkaniach tematycznych prowadzonych przez psychologa, włączenie w przygotowanie imprez i uroczystości odbywających się w Warsztacie, udział w wyjazdach do placówek rehabilitacyjnych;
- planowane efekty rehabilitacji – nabycie umiejętności wykonywanych w poszczególnych pracowniach oraz sprawne i bezpieczne posługiwanie się narzędziami, nabycie i utrwalenie nawyku dbania o higienę i wygląd zewnętrzny, angażowanie w kontakty społeczne i pomoc innym, nabycie umiejętności radzenia z własnymi emocjami, poprawa sprawności motorycznej, wykształcenie umiejętności komunikacji, prawidłowe dysponowanie własnym budżetem, usprawnienie procesów poznawczych;
- osoby odpowiedzialne za realizację programu rehabilitacji;

IPR zostały opracowane w oparciu o weryfikację zindywidualizowanych potrzeb uczestników WTZ, określonych na podstawie akt osobowych, czynionych postępów oraz obserwacji poczynionych w trakcie okresu adaptacyjnego. Realizacja terapii odzwierciedlała wskazania terapeutyczne zawarte w IPR.

(akta kontroli tom I str. 667-671)

1.6.

Badanie dokumentacji 15 uczestników WTZ wykazało, że w przypadku pięciu, którzy rozpoczęli terapię w Warsztacie w badanym okresie, dla jednego uczestnika (nr akt WTZ/U/156/2022) Rada Programowa dokonała pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR po upływie sześciu miesięcy (sześć miesięcy i 13 dni), co zostało opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

Dla wszystkich objętych badaniem uczestników WTZ Rada Programowa dokonywała:

- nie rzadziej niż co trzy lata kompleksowej oceny realizacji IPR uczestników;
- co najmniej raz w roku – okresowej oceny realizacji IPR oraz
- nie rzadziej niż raz na pół roku – oceny indywidualnych efektów rehabilitacji przy udziale uczestnika, co zostało odnotowane w formie ich podpisów lub paraf.

(akta kontroli tom I str. 667-671)

Kompleksowej oceny okresu adaptacyjnego oraz 3-letniej kompleksowej oceny realizacji IPR dokonywano w formie opisowej oraz z wykorzystaniem kwestionariusza, w którym, stosując 5-stopniową skalę²⁸, oceniano: zdolności do samodzielnego wykonywania czynności życia codziennego, umiejętności interpersonalne, komunikowanie się i współpracę w grupie oraz umiejętności niezbędne do podjęcia zatrudnienia. Dodatkowo w okresie adaptacyjnym stosowano arkusz diagnozy wstępnej, w którym oceniano pracę uczestnika w poszczególnych pracowniach.

Okresową ocenę realizacji IPR w danym roku przeprowadzano z wykorzystaniem arkusza oceny IPR w formie opisowej oceniając: rehabilitację zawodową prowadzoną w danej pracowni, rehabilitację społeczną, w tym: zaradność osobistą, terapię psychologiczną, rehabilitację ruchową, trening ekonomiczny, rozwój duchowy oraz formułując uwagi i spostrzeżenia. Dodatkowo wykorzystywano arkusz oceny indywidualnych postępów w rehabilitacji w danym roku, w którym stosując 5-stopniową skalę oceniano umiejętności uczestnika w obszarach: samowystarczalność, zasoby, postawa zawodowa, tempo pracy, motoryka, akceptacja współpracowników, stosunek do innych, wrażenie ogólne, stan zdrowia, higiena osobista, czynności życia codziennego i ogólna zaradność, sprawność zawodowa, dojrzałość i umiejętności zawodowe, sfera intelektualna, sfera społeczna oraz sfera emocjonalno-motywacyjna. W arkuszu tym, za pomocą litery "W" określano również obszary wybrane do rehabilitacji w najbliższym czasie. W arkuszu stanowiącym podsumowanie indywidualnych postępów w rehabilitacji uzyskanych w danym roku wskazywano obszary, w których nastąpiła wyraźna poprawa oraz te, w których należy zwiększyć kompetencje i sprawność uczestnika.

Oceny indywidualnych efektów rehabilitacji dokonywano z wykorzystaniem arkusza, w którym w formie opisowej oceniano zdobyte w okresie półrocznym umiejętności z zakresu rehabilitacji zawodowej oraz stopień ich opanowania w danej pracowni.

Okresowe oceny realizacji IPR oraz oceny indywidualnych efektów rehabilitacji nie były opatrzone datą, a termin ich opracowania był odnotowany jedynie w protokołach z posiedzeń Rady Programowej.

(akta kontroli tom I str. 254-304, 667-671)

Kierownik wyjaśniła, że *odnotowywanie dat sporządzenia IPR oraz okresowych ocen realizacji IPR i ocen indywidualnych efektów rehabilitacji jedynie w protokołach z posiedzeń RP wynikało z przyjętego w WTZ sposobu dokumentowania ww. czynności.*

(akta kontroli tom I str. 254-304)

Badanie dokumentacji 15 osób wykazało, że średni czas pobytu w WTZ wynosił 10 lat i dziewięć miesięcy. Dziewięciu uczestników przebywało w Warsztacie powyżej pięciu lat, w tym: jeden – 23 lata, jeden – 20 lat, dwóch – 19 lat, jeden – 18 lat, jeden – 16 lat, jeden – siedem lat oraz dwóch – sześć lat. W związku z podjęciem pracy w ZAZ dwie osoby z tej grupy, po sześciu i 16 latach terapii w WTZ, zostało w maju i czerwcu 2024 r. skreślone z listy uczestników. Rada Programowa dla jednej z tych osób w kwietniu 2024 r. dokonała kompleksowej oceny realizacji IPR i stwierdziła zasadność podjęcia przez uczestnika zatrudnienia i kontynuowania rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na przystosowanym stanowisku pracy. Dla drugiej osoby skreślonej z listy, w ocenie kompleksowej z 2023 r. – podjęła

²⁸ 1 – nie rzuje (nieodstatecznie); 2 – rzuje, ale nie wykonuje (miernie); 3 – wykonuje z pomocą (dostatecznie); 4 – wykonuje pod nadzorem (dobrze); 5 – wykonuje samodzielnie (bardzo dobrze) oraz "x" – nie udało się sprawdzić; N – nie dotyczy.

decyzję o przedłużeniu uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji.

Dla wszystkich pozostałych osób objętych badaniem Rada Programowa, w latach 2018-2023, podejmowała decyzje o przedłużeniu uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji, a tylko w jednym przypadku, w ocenie z 2019 r., o przedłużeniu uczestnictwa w terapii ze względu na okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia.

W żadnym przypadku RP nie zajęła stanowiska o potrzebie skierowania uczestnika do ośrodka wsparcia ze względu na brak postępów w rehabilitacji.

(akta kontroli tom I str. 667-671)

Kierownik wyjaśniła, że *decyzje Rady Programowej w odniesieniu do uczestników o najdłuższym okresie przebywania w WTZ, których dokumentacja została poddana badaniu, wynikały z pozytywnych rokowań co do przyszłych postępów w rehabilitacji umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji. W tym okresie Rada Programowa podejmowała również decyzje o przejściu uczestników do ośrodków wsparcia ze względu na brak postępów w rehabilitacji. Innym przykładem, który miał miejsce w WTZ w 2024 r., było podjęcie pracy przez uczestnika po 16 latach terapii w Warsztacie, na krótko przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Przykłady te pokazują, że okres rehabilitacji jest różny dla każdego uczestnika, co jest brane pod uwagę przy podejmowaniu decyzji przez Radę Programową.*

(akta kontroli tom I str. 254-304)

1.7.

W badanym okresie Warsztat realizował trening ekonomiczny, mający na celu nabycie przez uczestników umiejętności związanych z gospodarowaniem własnym budżetem. Trening realizowany był na podstawie Regulaminu przyznawania środków finansowych treningu ekonomicznego dla uczestników WTZ, stanowiącego załącznik nr 1 do Regulaminu organizacyjnego.

(akta kontroli tom I str. 11-44)

W latach 2021-2023 Warsztat wydatkował na trening ekonomiczny odpowiednio: 38,0 tys. zł; 45,0 tys. zł oraz 49,0 tys. zł. Średnią miesięczną wysokość środków finansowych dla uczestników ustalała Rada Programowa w wysokości nieprzekraczającej 20% minimalnego wynagrodzenia za pracę, tj. odpowiednio: 70 zł; 70 zł i 80 zł. Kwota ta mogła zostać podwyższona lub obniżona w zależności od miesięcznej oceny zaangażowania uczestnika w zajęciach, sporządzonej przez instruktora terapii odpowiedzialnego za realizację IPR w porozumieniu z innymi członkami Rady Programowej i zatwierdzonej przez Kierownika. Przy ustalaniu wysokości środków finansowych uwzględniano obecność, systematyczność i zaangażowanie w realizację IPR, możliwości psychofizyczne uczestnika, przestrzeganie przepisów BHP, zdyscyplinowanie oraz stosunek do pracowników i innych uczestników Warsztatu. Wypłata środków finansowych treningu ekonomicznego następowała do rąk uczestnika, a w przypadku, kiedy nie był w stanie wskazać potrzeb i podejmować decyzji – do rąk terapeuty.

W wyznaczony dzień miesiąca tzw. dzień realizacji treningu ekonomicznego w Warsztacie odbywały się wyjścia do lokali gastronomicznych lub zamawiano posiłki do WTZ. Uczestnicy, którzy brali udział w wycieczkach, część kosztów pokryli w ramach treningu ekonomicznego.

(akta kontroli tom I str. 506-554; tom II str. 3-110; tom III str. 46-120)

Badanie dokumentacji 15 uczestników W TZ wykazało, że wszyscy brali udział w treningu ekonomicznym, zgodnie z IPR. Otrzymanie środków finansowych uczestnicy potwierdzali na miesięcznych listach wypłat. Dodatkowo sposób dysponowania środkami, w tym na co je przeznaczono, odnotowywano w Arkuszu wydatkowania w Dzienniku zajęć terapeutycznych pracowni, do której uczestnik był przypisany.

Kierownik wyjaśniła, że *wysokość środków treningu ekonomicznego mogłaby być wyższa ze względu na wysokie ceny produktów i usług. Jest jednak zależna od posiadanych środków na prowadzenie bieżącej działalności Warsztatu i zapewnienie jego funkcjonowania. Zwróciła również uwagę, że zbyt wysoka kwota powodowałaby brak motywacji do podjęcia przez uczestników zatrudnienia.*

(akta kontroli tom I str. 254-263, 506-554; tom II str. 3-110)

W latach 2022-2023 łącznie 38 uczestników Warsztatu wzięło udział w praktykach zawodowych w:

- szkółce roślin ozdobnych – na stanowisku pomocnik ogrodnika;
- ZAZ Nowa Sarzyna – praktyki w stolarni;
- restauracjach – na stanowiskach pomocnik kelnera i pomoc kucharza;
- sieci sklepu – na stanowisku magazynier/dostawca.

W praktykach brało udział jednocześnie nie więcej niż 50% liczby uczestników Warsztatu.

W 2021 r. praktyki zawodowe zostały zawieszono ze względu na sytuację epidemiologiczną w kraju.

(akta kontroli tom I str. 58-203, 506-554)

Prowadzona w Warsztacie rehabilitacja społeczna polegała na włączaniu uczestników w szereg imprez²⁹ na szczeblu regionalnym, wojewódzkim oraz krajowym. Uczestnicy brali udział w akcjach charytatywnych, koncertach, wystawach i spektaklach. W ramach kultywowania tradycji i zwyczajów ludowych związanych ze świętami w Warsztacie organizowano okolicznościowe uroczystości m.in.: Dzień Kobiet i Dzień Mężczyzn, Śniadanie Wielkanocne, spotkanie opłatkowe oraz akademie patriotyczne. Obchodzono co miesiąc urodziny uczestników i pracowników oraz organizowano spotkania tematyczne dotyczące np. walki z depresją, praw człowieka, dbania o środowisko, walki z cukrzycą, zachowania się przy stole, dbania o czystość czy praw pracowników. Uczestnicy włączali się w życie kulturalne miasta poprzez: przygotowywanie prac na wystawy organizowane w Muzeum Ziemi Leżajskiej, przygotowanie okolicznościowych statuetek oraz kartek świątecznych dla Urzędu Miejskiego.

Uczestnicy mogli brać udział w zajęciach dodatkowych, które wspierały prowadzoną rehabilitację: zajęcia muzyczne, harcerskie, teatralne, filmowe oraz z czytania. Mogli wybrać maksymalnie dwa rodzaje zajęć, co służyło nauce dokonywania wyboru, a także konsekwentnemu wytrwaniu w nim. Dodatkowo w 2023 r. wprowadzono zajęcia z nauki podstaw języka angielskiego, treningi piłki nożnej oraz zajęcia logopedyczne.

W badanym okresie, w każdym roku 16 uczestników brało udział w treningu mieszkaniowym w ramach projektu prowadzonego przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej. Uczestnicy mieszkali w mieszkaniach treningowych, gdzie podczas

²⁹ W 2021 r. – 19, w 2022 r. – 29, w 2023 r. – 29.

tygodnia przy pomocy asystentów uczyli się samodzielnie prowadzić gospodarstwo domowe i doskonalić umiejętności samoobsługowe i higieniczne.

(akta kontroli tom I str. 506-554)

1.8.

W latach 2021-2023 w Warsztacie nie działała rada społeczna, o której mowa w art. 10aa ustawy o *rehabilitacji*, z uwagi na jej fakultatywny charakter.

(akta kontroli tom I str. 47-52)

1.9.

Średni czas uczestnictwa w Warsztacie, według stanu na koniec lat 2021-2023, wynosił odpowiednio: sześć lat i siedem miesięcy³⁰, siedem lat i trzy miesiące³¹ oraz siedem lat i sześć miesięcy³². W latach 2021-2022, 46% uczestników przebywało w Warsztacie powyżej pięciu lat, a w 2023 r. – 54% uczestników.

W poszczególnych latach liczba uczestników WTZ objętych terapią:

- poniżej roku wynosiła odpowiednio: 4, 4, 5;
- od roku do trzech – 15, 13, 12;
- powyżej trzech do pięciu – 9, 11, 7;
- powyżej pięciu – 22, 22, 26.

(akta kontroli tom I str. 323-333)

W okresie objętym kontrolą 15 uczestników zakończyło terapię z powodu: podjęcia zatrudnienia w ZAZ (4), przejścia do Środowiskowego Domu Samopomocy (2), nieusprawiedliwionych nieobecności (5), pogorszenia stanu zdrowia (3) oraz na własną prośbę, bez podania przyczyny (1). Średni okres uczestnictwa w Warsztacie dla tych osób wyniósł sześć lat i dziewięć miesięcy.

Informacje o przyczynach zaprzestania uczestnictwa w Warsztacie, w tym o podjęciu przez uczestnika pracy, odnotowywano w rejestrze, który dodatkowo zawierał: numer akt uczestnika, dane osobowe, stopień niepełnosprawności oraz datę przyjęcia do WTZ. W latach 2021-2024 (do dnia zakończenia kontroli tj. do 18 listopada 2024 r.), odsetek uczestników, którzy podjęli zatrudnienie, wyniósł średnio 3% (w 2021 r. – 6%, w 2022 r. – 2%, w 2023 r. – 0%, w 2024 r. – 4%).

(akta kontroli tom I str. 317-318, 339, 506-554)

Kierownik, odnosząc się do niskiej skuteczności prowadzonej terapii w zakresie przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia, skutkującą niską fluktuacją uczestników WTZ, wyjaśniła, że *działania WTZ skupiają się przede wszystkim na umożliwianiu osobom z niepełnosprawnością osiągnięcie jak najwyższego poziomu samodzielności i niezależności w funkcjonowaniu społecznym i zawodowym, a także na skutecznej integracji ze społeczeństwem. Głównym celem Warsztatu poza rehabilitacją społeczną jest aktywizacja zawodowa w zakresie pozyskiwania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością. Realizacja ww. celów zmierza do usamodzielnienia uczestników poprzez wyposażenie ich w umiejętność wykonywania czynności życia codziennego oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających podjęcie pracy. Z uwagi na fakt, że znaczna część uczestników może znaleźć zatrudnienie tylko w warunkach pracy chronionej znacząco ogranicza ich możliwości otrzymanie zatrudnienia, mimo ich gotowości do podjęcia pracy. Pracodawcą najczęściej zatrudniającym naszych uczestników jest ZAZ w Nowej Sarzynie, który ma ograniczone możliwości przyjmowania nowych pracowników, co*

³⁰ Najdłuższy okres uczestnictwa wynosił: 20 lat i 10 miesięcy, 18 lat oraz 16 lat i 6 miesięcy; najkrótszy – 3, 5 i 5 miesięcy.

³¹ Najdłuższy okres uczestnictwa wynosił: 21 lat i 10 miesięcy, 19 lat oraz 17 lat i 6 miesięcy; najkrótszy – 2, 4 i 6 miesięcy.

³² Najdłuższy okres uczestnictwa wynosił: 22 lata i 10 miesięcy, 20 lat oraz 18 lat i 6 miesięcy; najkrótszy – 3, 4 i 8 miesięcy.

jednoznacznie wpływa na dostępność nowych wakatów dla uczestników Warsztatu, którzy zostali przygotowani i są gotowi do podjęcia pracy. Mimo tego faktu, w latach 2021-2024, 3% naszych uczestników znalazło zatrudnienie, co jest wartością wyższą od średniej ogólnokrajowej wynoszącej 1,5% w roku 2019, zgodnie z Raportem z badania WTZ, który został przygotowany w ramach projektu „Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych” przez PFRON (partnera projektu).

(akta kontroli tom I str. 319-322)

W przypadku niepowodzenia w zatrudnieniu, byli uczestnicy WTZ mogli składać podanie o ponowne przyjęcie do Warsztatu, a następnie byli wpisywani na listę kandydatów. W okresie objętym kontrolą z takiej możliwości skorzystały trzy osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę. Oczekując na przyjęcie do WTZ uczestniczyły one w Zajęciach klubowych, co zostało opisane w pkt 2.4. niniejszego wystąpienia. Do Warsztatu nie wpływały oferty pracy dla uczestników.

(akta kontroli tom I str. 47-52)

Jak wyjaśniła Kierownik, w ramach rehabilitacji zawodowej uczestnicy pracowni przygotowania zawodowego, zapoznawani byli z ofertami pracy publikowanymi na stronie PUP w Leżajsku, na które wysyłali CV przygotowane podczas zajęć. Byli również przygotowywani do rozmów kwalifikacyjnych, które odbywały się w ramach zajęć Warsztatu. WTZ zachęcał do zarejestrowania się uczestników w PUP w Leżajsku oraz zapewniał pomoc w odbywaniu cyklicznych wizyt w urzędzie osobom zarejestrowanym jako poszukujące pracy bez prawa do zasiłku.

(akta kontroli tom I str. 47-52)

Warsztat, z własnej inicjatywy, prowadził współpracę z ZAZ Nowa Sarzyna oraz szkołą roślin ozdobnych w Giedlarowej. W ramach zawartych porozumień uczestnicy WTZ brali udział w praktykach zawodowych³³, których efektem było m.in. podjęcie zatrudnienia w ZAZ Nowa Sarzyna.

W 2021 r. czterech uczestników zostało zaproszonych na rozmowę kwalifikacyjną do ZAZ, z czego trzech podjęło zatrudnienie.

WTZ prowadził współpracę z innymi placówkami rehabilitacyjnymi w regionie tj.: Środowiskowymi Domami Samopomocy w: Sarzynie, Jelnej i Laszczynach; Domami Pomocy Społecznej w: Brzozie Królewskiej, Piskorowicach-Mołyniach i Przemysłu; Warsztatami Terapii Zajęciowej w: Oleszycach, Ropczycach, Rudniku nad Sanem, Białobrzegach, Zgłobniu, Krośnie, Rymanowie, Starym Mieście oraz Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym w Leżajsku. Współpracowano również z Zespołem Szkół Licealnych w Leżajsku.

WTZ w 2021 r., po nominacji przez Podkarpacki Oddział PFRON w Rzeszowie, został laureatem II miejsca nagrody Łodolamacze w kategorii rehabilitacja społeczna i zawodowa.

(akta kontroli tom I str. 47-52, 58-203, 506-554)

Badanie dokumentacji 15 uczestników w zakresie posiadania przez nich statusu osoby poszukującej pracy, którego podstawę stanowiły informacje pozyskane z PUP w Leżajsku, wykazało, że w latach 2021-2023:

- siedmiu uczestników zarejestrowanych było jako osoby bezrobotne poszukujące pracy;
- jeden uczestnik został wyrejestrowany w związku z przyznaniem prawa do renty;

³³ Praktyki zawodowe zostały opisane w pkt 1.7. niniejszego wystąpienia.

- siedmiu – nie było zarejestrowanych;
- dla dwóch uczestników jako formy aktywizacji zawodowej zastosowano staże.

W latach 2021-2023 do PUP w Leżajsku zgłoszono łącznie 101 ofert pracy skierowanych do osób niepełnosprawnych, w tym: 22 dotyczyło ofert na stanowiskach osoba sprzątająca i pracownik gospodarczy, 20 – pomoc kuchenna/kelner, 12 – pracownik budowlany, 7 – pracownik biurowy, 6 – pracownik piekarni, 3 – szatniarz, 3 – salowa, 2 – dozorca, 2 – pakowacz ręczny, 24 – innych.

Profil zajęć prowadzonych w WTZ w 69% pokrywały się z ofertami pracy skierowanymi do osób niepełnosprawnych, zgłoszonymi do PUP w Leżajsku.

W PUP w Leżajsku nie odnotowano zdarzeń noszących znamiona dyskryminacji przez pracodawców wobec osób z niepełnosprawnościami na lokalnym rynku pracy.

(akta kontroli tom I str. 223-237)

Badanie dokumentacji 15 uczestników w zakresie trwałości zatrudnienia, którego podstawę stanowiły informacje pozyskane z Oddziału ZUS w Rzeszowie wykazało, że u trzech uczestników WTZ zewidencjonowano zatrudnienie w ZAZ w Nowej Sarzynie: u jednego uczestnika przez okres sześciu lat, a u dwóch, którzy zakończyli terapię w WTZ w 2024 r., od maja i od czerwca 2024 r. W pozostałych 12 przypadkach nie odnotowano zatrudnienia.

(akta kontroli tom I str. 238-249)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

1. Rada Programowa, względem jednego z uczestników WTZ (nr akt WTZ/U/156/2022), dokonała pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR po upływie sześciu miesięcy i 13 dni.

Powyższe stanowiło naruszenie art. 10a ust. 6 ustawy o *rehabilitacji*, zgodnie z którym Rada Programowa dokonuje pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR uczestnika Warsztatu i zajmuje stanowisko w kwestii osiągniętych przez niego postępów w rehabilitacji nie wcześniej niż przed upływem trzech miesięcy i nie później niż po upływie sześciu miesięcy od dnia rozpoczęcia terapii w Warsztacie.

(akta kontroli tom I str. 667-671)

Kierownik wyjaśniła, że *przekroczenie terminu dokonania pierwszej kompleksowej oceny dla uczestnika wynikało z błędnie przyjętej daty rozpoczęcia okresu adaptacyjnego³⁴ oraz brakiem możliwości zwołania w wymaganym terminie posiedzenia Rady Programowej w pełnym składzie, z powodu nieobecności w pracy psychologa.*

(akta kontroli tom I str. 254-304)

OCENA CZĄSTKOWA

Warsztat funkcjonował w oparciu o zapisy Regulaminu organizacyjnego spełniającego wymogi określone w § 9 rozporządzenia w sprawie WTZ. Kandydaci kwalifikowani byli zgodnie ze wskazaniami do terapii zajęciowej, zawartymi w obowiązujących orzeczeniach o stopniu niepełnosprawności, z wykorzystaniem listy osób oczekujących do przyjęcia. W latach 2021-2023 średni czas oczekiwania na przyjęcie wynosił 12,5 miesiąca. Warunki lokalowe oraz wyposażenie pracowni umożliwiało prowadzenie terapii i było zgodne z umową o finansowanie kosztów

³⁴ Zamiast 30 sierpnia 2022 r. jako datę rozpoczęcia okresu adaptacyjnego przyjęto 5 września 2022 r.

zorganizowania i działalności WTZ oraz z wnioskiem o dofinansowanie kosztów wynikających ze zwiększenia liczby uczestników.

W okresie objętym kontrolą w Warsztacie zatrudniano pracowników w liczbie odpowiadającej jednej piątej uczestników WTZ, posiadających kwalifikacje wynikające ze *Stanowiska Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych w sprawie wymaganych kwalifikacji pracowników zatrudnionych w WTZ*.

W Warsztacie działała Rada Programowa powołana w prawidłowym składzie, zgodnie z art. 10a ust. 4 ustawy o *rehabilitacji*. Dla wszystkich 15 uczestników, których dokumentacja została w trakcie kontroli objęta badaniem, RP opracowała IPR zgodnie z wymogami określonymi w art. 10 ust. 3 ustawy o *rehabilitacji*, jednak nie były one opatrzone datą sporządzenia. RP, zgodnie z art. 10a ust. 5 ustawy o *rehabilitacji* oraz § 14 ust 2 rozporządzenia w *sprawie WTZ*, nie rzadziej niż co trzy lata dokonywała kompleksowej oceny realizacji IPR uczestników, co najmniej raz w roku – okresowej oceny realizacji IPR oraz nie rzadziej niż raz na pół roku – oceny indywidualnych efektów rehabilitacji przy udziale uczestnika. W jednym przypadku RP dokonała pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR po upływie sześciu miesięcy i 13 dni od rozpoczęcia terapii w Warsztacie, co stanowiło naruszenie art. 10a ust. 6 ustawy o *rehabilitacji*.

W latach 2021-2023 w WTZ prawidłowo, zgodnie z § 12 rozporządzenia w *sprawie WTZ* oraz na podstawie załącznika nr 1 do Regulaminu organizacyjnego, prowadzono trening ekonomiczny.

WTZ wspierał uczestników w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia m.in. poprzez aktywną współpracę z ZAZ oraz szkółką roślin ozdobnych, której efektem był udział 38 uczestników WTZ³⁵ w nieodpłatnych praktykach zawodowych oraz podjęcie zatrudnienia przez sześciu uczestników³⁶, tj. 3% średniorocznie. W ramach prowadzonej terapii uczestnicy zapoznawani byli również z ofertami pracy publikowanymi na stronie PUP w Leżajsku, na które wysyłali CV przygotowane podczas zajęć. WTZ zachęcał do zarejestrowania się uczestników w PUP w Leżajsku oraz zapewniał pomoc w odbywaniu cyklicznych wizyt w urzędzie. Pomimo podejmowanych działań w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia przez uczestników zatrudnienia, w okresie objętym kontrolą, średni okres pobytu w WTZ wynosił siedem lat i jeden miesiąc.

WTZ zagwarantował uczestnikom udział w życiu społecznym, czego wyrazem jest otrzymanie w 2021 r. nagrody Lodołamacze w kategorii rehabilitacja społeczna i zawodowa.

OBSZAR

2. Organizacja i prowadzenie rehabilitacji w ramach programu Zajęcia klubowe w WTZ.

Opis stanu faktycznego

2.1.

W latach 2021-2023 Warsztat prowadził rehabilitację w ramach programu Zajęcia klubowe, na podstawie umów zawartych z Powiatem Leżajskim³⁷. Do realizacji programu samorząd powiatowy wyznaczył PCPR w Leżajsku. Warsztat otrzymał oraz wydatkował dofinansowanie, każdorazowo na 16 uczestników ZK, w kwocie odpowiednio: 86 400 zł, 89 280 zł oraz 98 880 zł.

(akta kontroli tom II str. 131-135, 176-188, 200-212)

³⁵ W latach 2022-2023.

³⁶ W latach 2021-2024 (do dnia zakończenia kontroli, tj. 18 listopada 2024 r.).

³⁷ Umowa nr PCPR.640.WTZ/ZK/1/2021 z 29 stycznia 2021 r. (edycja III – lata 2021/2022), umowa nr PCPR.640.WTZ/ZK/1/2022 z 31 stycznia 2022 r. (edycja IV – lata 2022/2023), umowa nr PCPR.640.WTZ/ZK/1/2023 z 31 stycznia 2023 r. (edycja V – lata 2023/2024).

W badaniu dokumentacji 15 uczestników ZK³⁸ stwierdzono, że:

- wszyscy uczestnicy posiadali ważne orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, w tym: 11 osób w stopniu umiarkowanym, cztery – w stopniu znacznym;
- 10 osób było w przeszłości uczestnikami WTZ i opuściło go w związku z podjęciem zatrudnienia;
- pięć osób znajdowało się na liście osób zatwierdzonych do uczestnictwa w Warsztacie, z czego trzy, w związku z przyjęciem do WTZ, zakończyło uczestnictwo w ZK;
- wszyscy uczestnicy złożyli deklarację uczestnictwa w ZK i zobowiązali się do przestrzegania regulaminu ZK;
- Warsztat prowadził dokumentację zawierającą informacje dotyczące podstawy zakwalifikowania ww. osób do udziału w ZK.

(akta kontroli tom II str. 130)

2.2.

ZK odbywały się średnio dwa razy w miesiącu w formie grupowej oraz jako zajęcia indywidualne, również w trakcie zajęć WTZ, zgodnie z planem pracy na dany rok oraz potrzebami uczestników. Liczba uczestników wykazana w sprawozdaniach z realizacji programu była zgodna ze stanem faktycznym.

Czas trwania zajęć grupowych w ramach ZK, zgodnie z art. 10h ust. 1 ustawy o *rehabilitacji* oraz postanowieniami regulaminu zajęć, wynosił nie mniej niż pięć godzin miesięcznie, tj.:

- od 5,5 do 39 godzin w latach 2021/2022;
- od 6 do 39 godzin w latach 2022/2023;
- od 6 do 11 godzin w latach 2023/2024.

Frekwencja na ZK wynosiła:

- od 59% do 88% w poszczególnych miesiącach w latach 2021/2022;
- od 50% do 84% w latach 2022/2023;
- od 33% do 84% w latach 2023/2024.

(akta kontroli tom II str. 146-175, 189-199, 213-225)

W okresie objętym kontrolą Caritas Leżajsk, zgodnie z zapisami umów o dofinansowanie prowadzenia ZK, w terminie pięciu dni roboczych od zakończenia zajęć, przekazywał do PCPR w Leżajsku roczne sprawozdania merytoryczne o zakresie i sposobie wykorzystania środków.

Zbiorcze sprawozdania z ZK, realizowanych w latach 2022/2023 i 2023/2024, nie zawierały wszystkich elementów wymienionych w *Procedurach realizacji programu Zajęcia klubowe*³⁹, a jedynie liczbę beneficjentów oraz informacje o wykorzystaniu środków finansowych. W sprawozdaniach nie uwzględniono: miesięcznego zakresu godzinowego zajęć, ogólnej frekwencji uczestników w poszczególnych miesiącach, formy organizacji zajęć oraz szczegółowych danych o wykorzystaniu środków finansowych w ramach programu.

(akta kontroli tom II str. 111-121, 152-175, 199, 220-221)

Kierownik wyjaśniła, że *sprawozdania z realizacji ZK składane były samorządowi powiatowemu zgodnie z wymogami umowy przygotowanej przez stronę powiatu.*

(akta kontroli tom I str. 254-304)

³⁸ Badaniem objęto po pięciu uczestników ZK z każdego roku objętego kontrolą.

³⁹ Załącznik do uchwały nr 41/2018 Zarządu PFRON z dnia 26 czerwca 2018 r.; dalej: *procedury*.

Zgodnie z rozdz. VII ust. 3 pkt 2 ww. procedur, opracowanie i udostępnienie m.in. formularza sprawozdania składanego przez WTZ należało do zadań samorządu powiatowego. PCPR w Leżajsku przygotował taki formularz, który został załączony do umów o dofinansowanie ZK, podpisywanych rokrocznie z WTZ, jednak w rzeczywistości był formularzem sprawozdania opracowanym przez PFRON dla samorządu powiatowego i zawierał jedynie dane w zakresie liczby beneficjentów oraz ogólne rozliczenie środków.

W dniu 8 listopada 2024 r., NIK zwrócił się do PCPR w Leżajsku z prośbą o wyjaśnienie zaistniałej sytuacji oraz informacje jakie działania zamierza podjąć w celu realizacji obowiązku wynikającego z procedur realizacji programu ZK. W odpowiedzi udzielonej w dniu 15 listopada 2024 r. Dyrektor PCPR w Leżajsku poinformował, że w latach 2022 i 2023 PCPR występował do Caritas Leżajsk o zakres sprawozdania, który jest wymagany przez PFRON, co umożliwiałoby i ułatwiałoby rozliczenie programu przez Powiat, zgodnie z wymogami PFRON. Dodatkowo, pismem z dnia 13 listopada 2024 r. zwrócił się do Caritas Leżajsk o przedłożenie dodatkowych, uzupełniających dokumentów rozliczeniowych dot. realizacji programu w edycjach 2022/2023 oraz 2023/2024, natomiast sprawozdawczość w tym zakresie będzie obowiązywała w kolejnych edycjach Zajęć klubowych.

W dniu 18 listopada 2024 r. Caritas Leżajsk przekazał do PCPR dokumenty uzupełniające sprawozdania z realizacji ZK w latach 2022 i 2023.

(akta kontroli tom I str. 311-316)

2.3.

W okresie objętym kontrolą w umowach o dofinansowanie ZK nie określono kwalifikacji wymaganych dla pracowników prowadzących Zajęcia klubowe.

Czterech instruktorów terapii zajęciowej, z którymi zawarto umowy cywilnoprawne na prowadzenie ZK, posiadało wykształcenie wyższe pedagogiczne oraz w kierunku pedagogiki specjalnej, pedagogiki pracy socjalnej i psychologii.

(akta kontroli tom I str. 53-56; tom II str. 131-135, 176-188, 200-212)

2.4.

Celem Zajęć klubowych prowadzonych w WTZ było wsparcie osób z niepełnosprawnością w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym.

W latach 2021-2023 efektem prowadzonej w ramach ZK rehabilitacji było przyjęcie do WTZ 11 spośród 32 uczestników ZK. Natomiast trzy osoby, spośród pracujących, nie utrzymało zatrudnienia.

(akta kontroli tom I str. 305-307; tom II str. 127-129)

Kierownik wyjaśniła, że dane w zakresie liczby uczestników ZK, którzy zostali przyjęci do Warsztatu oraz w zakresie liczby osób, które nie utrzymały zatrudnienia potwierdzają skuteczność prowadzonych form terapii w ramach ZK. Zajęcia pozwalają uczestnikom na łagodne przygotowanie do uczestnictwa w WTZ oraz dają możliwość powrotu po nieudanej próbie podjęcia zatrudnienia, przez co są znakomitą formą wsparcia dla kandydatów oraz byłych uczestników Warsztatu.

(akta kontroli tom I str. 305-307)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z art. 10g ust. 2 ustawy o *rehabilitacji*, w Zajęciach klubowych uczestniczyły osoby posiadające ważne orzeczenia o stopniu

niepełnosprawności, które były uczestnikami WTZ, a opuścili go w związku z podjęciem zatrudnienia, lub znajdujące się na liście osób, których zgłoszenie do uczestnictwa w Warsztacie zostało zatwierdzone, a które nie rozpoczęły terapii. W WTZ prowadzono dokumentację dotyczącą podstaw zakwalifikowania osób do udziału w ZK.

Czas trwania ZK, zgodnie z art. 10h ust. 1 ustawy o *rehabilitacji* oraz postanowieniami regulaminu zajęć, wynosił nie mniej niż pięć godzin miesięcznie.

W umowach o dofinansowanie ZK nie określono kwalifikacji wymaganych dla pracowników prowadzących zajęcia. Czterech instruktorów terapii zajęciowej, z którymi zawarto umowy cywilnoprawne na prowadzenie ZK, posiadało wykształcenie wyższe pedagogiczne oraz w kierunku pedagogiki specjalnej, pedagogiki pracy socjalnej i psychologii.

Zgodnie z zapisami umów o dofinansowanie prowadzenia ZK, Caritas Leżajsk w terminie pięciu dni roboczych od zakończenia zajęć, przekazywał do PCPR w Leżajsku roczne sprawozdania merytoryczne o zakresie i sposobie wykorzystania środków.

ZK skutecznie wspomagały byłych uczestników Warsztatu, którzy weszli na rynek pracy oraz osoby z niepełnosprawnościami przed rozpoczęciem procesu rehabilitacji w WTZ w utrzymaniu samodzielności i niezależności w życiu społecznym i zawodowym poprzez prowadzenie zorganizowanej formy rehabilitacji, która w efekcie umożliwiała utrzymanie zatrudnienia lub przyjęcie do Warsztatu.

OBSZAR

Opis stanu
faktycznego

3. Legalność i gospodarność wykorzystania środków.

3.1.

WTZ prowadził dokumentację finansowo-księgową środków otrzymanych na działalność Warsztatu w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. W księgach pomocniczych, zgodnie z przyjętą w WTZ polityką rachunkowości⁴⁰, wyodrębniono analityczne konta księgowe, na których ewidencjonowane były koszty podawane w sprawozdaniach z realizowanych zadań. Zgodnie z art. 20 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o *rachunkowość*⁴¹ rozliczeń dokonywano na podstawie zestawień dowodów księgowych stwierdzających dokonanie operacji gospodarczych. Kwoty podane w rozliczeniach były zgodne z zapisami właściwych kont analitycznych za okres objęty rozliczeniem.

(akta kontroli tom III str. 2-32, 46-120, 127-356)

W trakcie kontroli badaniem objęto 31 dowodów księgowych (trzy listy płac, 25 faktur zakupu, dwie noty obciążeniowe, jeden rachunek) za lata 2021-2023⁴² na kwotę 559 225,42 zł, w tym 135 670,20 zł (24%) stanowiły koszty usług⁴³. Wszystkie poddane analizie dowody księgowe spełniały warunki określone w art. 21 i art. 22 *uor*.

(akta kontroli tom III str. 121)

3.2.

W latach 2021-2023 Caritas Leżajsk otrzymał dofinansowanie na prowadzenie WTZ ze środków PFRON w kwocie odpowiednio: 1 084 800,00 zł; 1 294 800,00 zł; 1 474 800,00 zł oraz ze środków Powiatu Leżajskiego odpowiednio: 120 534,01 zł; 143 867,04 zł; 164 247,24 zł. Działania WTZ zostały sfinansowane prawidłowo.

⁴⁰ Dokumentacja przyjętych zasad rachunkowości WTZ przy Caritas Archidiecezji Przemyskiej Oddział Leżajsk z 1 lutego 2001 r. wraz z aneksami.

⁴¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.; dalej: *uor*.

⁴² 10 dowodów księgowych na kwotę 37 599,07 zł za 2021 r., 10 dowodów księgowych na kwotę 231 209,07 zł za 2022 r., 11 dowodów księgowych na kwotę 290 417,28 zł za 2023 r.

⁴³ Pozostała kwota dotyczyła: wynagrodzeń pracowników, wydatków na doposażenie pracowni oraz zakupu materiałów do terapii zajęciowej.

Objęte kontrolą koszty nie były dotowane ze środków niewykazanych w umowie oraz sprawozdaniu. Nie wystąpiły przypadki podwójnego finansowania.

Przez cały rok budżetowy w poszczególnych latach na rachunku bankowym środków PFRON naliczane były odsetki za I, II i III kwartał, o które były pomniejszane transze dotacji PFRON: w 2021 r. – 0,14 zł, w 2022 r. – 0,12 zł, w 2023 r. – 2 020,52 zł. Odsetki za IV kwartał były zwracane: w 2021 r. – 0,05 zł, w 2022 r. – 0,06 zł, w 2023 r. – 812,49 zł. Natomiast odsetki od środków stanowiących dotację starostwa powiatowego zwiększały plan finansowy WTZ: w 2021 r. – 0,01 zł, w 2022 r. – 0,04 zł, w 2023 r. – 380,24 zł.

(akta kontroli tom III str. 46-120, 127-424)

W latach 2021-2023 Warsztat uzyskał środki finansowe ze sprzedaży produktów i usług wykonanych przez uczestników WTZ w ramach realizowanego programu terapii w kwotach odpowiednio: 25 322,40 zł; 49 673,00 zł oraz 47 865,49 zł.

Wysokość uzyskanego dochodu nie przekraczała w skali miesiąca kwoty odpowiadającej iloczynowi liczby uczestników Warsztatu i 30% minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego w grudniu roku poprzedniego.

Uzyskane środki wpłacane były na wyodrębniony na ten cel rachunek bankowy i przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników. W porozumieniu z uczestnikami WTZ uzyskane środki w kwotach odpowiednio: 9 251,99 zł; 34 927,73 zł oraz 20 735,22 zł wydatkowano na: wycieczki, zabawy, imprezy okolicznościowe, zakup produktów spożywczych, prezenty mikołajkowe, nagrody w konkursach oraz opłaty bankowe.

(akta kontroli tom III str. 46-120, 425-440)

3.3.

Warsztat prawidłowo rozliczał poniesione koszty dotowanych zadań. Do kosztów działalności, zgodnie z § 19 rozporządzenia w sprawie WTZ, zaliczano: wynagrodzenia; narzuty do wynagrodzeń; odpisy na Fundusz Świadczeń Socjalnych; materiały ogólne, w tym biurowe; materiały do terapii zajęciowej; koszty energii elektrycznej, gazu, wody; usługi materialne i niematerialne; eksploatację samochodu; podróże służbowe pracowników; trening ekonomiczny uczestników; szkolenia pracowników; ubezpieczenie mienia Warsztatu; ubezpieczenie uczestników Warsztatu; wycieczki dla uczestników; zakup wyposażenia oraz wydatki osobowe nie zaliczone do wynagrodzeń.

W latach 2021-2023 koszty zakupu wyposażenia nie przekraczały 3% środków PFRON przeznaczonych na pokrycie rocznych kosztów działalności WTZ i wynosiły odpowiednio: 1,4%; 3% oraz 1%.

Pracownicy prowadzący ZK posiadali umowy cywilnoprawne na ich prowadzenie lub w przypadku Zajęć prowadzonych w ramach Warsztatu otrzymywali dodatki specjalne. Wynagrodzenia z tego tytułu wypłacane były ze środków innych, niż przeznaczonych na bieżącą działalność WTZ.

(akta kontroli tom I str. 53-56, 506-554; tom II str. 226-271;
tom III str. 46-120, 122-126)

Kierownik wyjaśniła, że w celu zachowania oszczędności i wydajności w WTZ wprowadzono zasady mające na celu ograniczenie zużycia materiałów biurowych, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczenia kserowania i drukowania dokumentów (np. faktur do rozliczenia kwartalnego przekazywanego do PCPR). Zakupiono programy rozliczeniowo-księgowo w celu optymalizacji pracy administracji. Przeprowadzono remonty i modernizację budynku mające na celu obniżenie kosztów funkcjonowania obiektu. W pracowni ekologiczno-wikliniarskiej uczestnicy zapoznawani są z zasadami recyklingu i ekologicznego podejścia do życia.

Materiałami wykorzystywanymi w terapii na tej pracowni są m.in. dary natury, samodzielnie zbierane przez uczestników. Zakup materiałów i urządzeń do Warsztatu odbywa się po wcześniejszym rozeznaniu rynku oraz z wykorzystaniem zapytania ofertowego.

(akta kontroli tom I str. 204-222)

Analiza porównawcza dowodów księgowych, wskazanych w pkt 3.1. wystąpienia, oraz ofert występujących w Internecie wykazała, że koszty poniesione zostały z zachowaniem zasad oszczędności oraz wydajności, a nakłady były proporcjonalne do uzyskanych efektów.

(akta kontroli tom III str. 121)

3.4.

W latach 2021-2023 Warsztat, zgodnie z § 20 rozporządzenia w sprawie WTZ, w terminie do 10 dnia miesiąca następującego po okresie rozliczeniowym składał do PCPR w Leżajsku kwartalne informacje o wydatkowaniu środków finansowych sporządzane w formie zestawienia planowanych i wydatkowanych środków w ramach poszczególnych pozycji preliminarza kosztów wraz z opisem wydatków. Kwoty wykazane w ww. sprawozdaniach były zgodne z danymi z zestawień obrotów i sald za okresy objęte rozliczeniem.

(akta kontroli tom III str. 33-45)

W okresie objętym kontrolą Warsztat, zgodnie z § 21 rozporządzenia w sprawie WTZ, w terminie do dnia 1 marca roku następnego, składał do PCPR w Leżajsku roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych. Sprawozdania te zostały wypełnione w sposób zgodny ze stanem faktycznym i zawierały rozliczenie roczne wraz z danymi w zakresie wykorzystania środków finansowych, z uwzględnieniem kwot uzyskanych ze sprzedaży produktów i usług oraz informacje o:

- liczbie uczestników Warsztatu oraz stopniu i rodzaju ich niepełnosprawności;
- ogólnej frekwencji uczestników w zajęciach w poszczególnych miesiącach roku sprawozdawczego;
- formach i metodach realizowanej działalności rehabilitacyjnej;
- liczbie uczestników, którzy opuścili Warsztat, wraz z podaniem przyczyn ich odejścia;
- liczbie uczestników, którzy poczynili postępy w zakresie: zaradności osobistej oraz samodzielności, rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej – wraz z opisem tych postępów;
- decyzjach podjętych przez RP w stosunku do uczestników, wobec których dokonano oceny realizacji IPR.

(akta kontroli tom I str. 506-554; tom III str. 33-45)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania kontrolowanej jednostki w zakresie wykorzystywania środków PFRON oraz samorządu powiatowego na swoją działalność. Warsztat prawidłowo prowadził wyodrębnioną ewidencję finansowo-księgową. Poniesione koszty związane z działalnością WTZ mieściły się w katalogu określonym w § 19 rozporządzenia w sprawie WTZ i zostały prawidłowo zaewidencjonowane w księgach rachunkowych na wyodrębnionych kontach. Pracownicy prowadzący Zajęcia klubowe otrzymywali wynagrodzenie z tego tytułu z innych środków niż przeznaczonych na bieżącą działalność Warsztatu. Sposób

opisywania dowodów księgowych pozwalał na weryfikację prawidłowości sporządzania sprawozdań oraz zapobiegał wielokrotnemu rozliczaniu tych samych wydatków. Dochody uzyskane z działalności WTZ, zgodnie z § 10 rozporządzenia w sprawie WTZ, zostały przeznaczone na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników. Koszty na realizację zadań poniesione zostały z zachowaniem zasad oszczędności i wydajności. WTZ terminowo składał do PCPR w Leżajsku kwartalne informacje o wydatkowaniu środków finansowych sporządzane w formie zestawienia planowanych i wydatkowanych środków oraz roczne sprawozdania z działalności rehabilitacyjnej i wykorzystania środków finansowych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujący wniosek:

Wniosek

Wprowadzenie mechanizmów zapewniających terminowe dokonywanie przez Radę Programową pierwszej kompleksowej oceny realizacji IPR uczestnika Warsztatu i zajmowanie stanowiska w kwestii osiągniętych przez niego postępów w rehabilitacji – nie później niż po upływie sześciu miesięcy od dnia rozpoczęcia terapii w WTZ.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 13 grudnia 2024 r.

Kontroler

Sabina Tratkiewicz
główny specjalista
kontroli państwowej

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

p.o. Dyrektor
Stefan Gados
p.o. Wicedyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Rzeszowie
z up. Stanisław Jarzyna

/-/